

PERŽVALGA.

Dumą išvaikus, kaip praneša N. Godynė, buvo sušaukta Vilniuje konferencija 5 partijų atstovų: Liet. S. D. P. Žydų B. n. lo, Rusijos S. D. Darb. P., Baltgudžių Socialistų Grontošos (kuopos) ir Socijaldemokratų Partijos Lietuvoj (buvusi lenkų P. P. S. na Litwie). Daug kalbėta apie valdžios surengiamas žydų skerdytes, su tarta, kas reikia daryti skerdytėms prasidėjus. Nutarta plačiau varyt darbą tarp valstiečių. Busimamjam streikui parengti ir vesti konferenciją sutvėrė Vilniuje Jungtinį Komitetą, į kurį įeina visų partijų atstovai pagal skaitlių organizuotų narių: nuo Bundo (1,200 narių) 3 atstovai, nuo Liet. S.-D. P. (1,100 org. g. a. n. i. z. n. a. r. i. ū) - 2, Rusijos S.-D. D. P. (800 org. narių) - 2, S.-D. P. Lietuvoj (300 narių) - 1, Soc.-Revoliucijonierių (300 n.) - 1 ir Baltgudžių Soc. Gramadų (50 narių) - 1 ir teipgi vienas Gelžkelių Sąjungos su patariamuoju balsu. — Jungt. Komitetas gali kviesti į kovą tik už bendruosius lozungus arba šūkismus: „[steigiamasis seimas], „Žemė ir laisvė“. Be J. K-to „jokia organizacija negali daryti užpuolimų ant valdininkų, ar valdžios įstaigų“.

— Rengiantės didinti lietuvių socialistų laikraštį „Kovą“, to laikraščio redakcija persikėlė ant kitos gatvės, minėtinai: 1418 So. 2-nd Str. Philadelphia, Pa.

— Gavome numerį pirmą naujai išėjusio juokų ir satyros laikraščio „Dilgėlių“. Laikraštis didumo toks, kaip „Tiesos Draugas“, arba toks storio kaip „Kova“ (8 puslapiai teksto), tik į ilgį ir plotį mažesnis už „K.“ kokia pustrėčio colio. Sitam Nr. telpa ilgesni straipsneliai: „Nuo išleistuvės“, „Kas tai yra pikčierius“, „Lietuvos dirvonuose“, „Raštų kra-

tinys“, „Iš Amerikos pudymų“ ir daug smulkesnių straipsnelių, eilės ir paveikslėliai. Laikraštis spaudintas „Kovos“ spaustuvėj; leidžiamas „Dilgėlių bendrijos“, kas mėnuo. (Adrisas: „Dilgėlės“, 1418 So. 2 nd str. Philadelphia, Pa.)

— Gavome num. 7-tą „Pleperio“ juokų laikraščio, p. Astramsko leidžiamo Philadelphiaj, Pa. (943 S. 2 nd str.) Ant pirmo puslapio pasakyta, kad „Pleperis vėl atgijo“. Matyt, buvo numiręs; nors mums, negavus daugiau, kad du-tris numerius, rodėsi, jog išleistoju neapsimoka mums „Pleperį“ siuntinėti.

Iš Lietuvos.

Gubernatoriaus apsilankymas. Žagarė Šiaulių pav. Rugpiučio 4 dieną į Žagarę buvo atvažiavęs Kauno gubernatorius. Žmonėms išauksto buvo pasakyta, kad atvažiuos gubernatorius. Žagarės ir Gruzdžių rinktiniais (vibariniams) buvo liepta Žagarėje susirinkti gubernatoriaus pasitikty. Žmonės laužė sau galvas, ko jis čia atvažiuos. Daugumas manė, kad jis atvažiuos iš liepti valstiečiams rinkti į žemės komisijas, ir tarėsi visai nerinkti, kad gubernatorius ir gaudytų.

Paskirtą dieną suvažavo į Žagarę daugybė žmonių pažiopoti. Rinktiniai sustojo ant raštinės kiemo ir laukė nuo pat ryto gubernatoriaus pasirodant. Tik apie pietus sududėjo ratai ir policija sušako bežiopsančiais žmonių miniai: „šapki doloi!“ Išlipęs iš vežimo gubernatorius su savo palydovais pirma pasisveikino su draugais, kurie eilėmis buvo ties raštine sustatyti, paskui su ugnagesiais ir po to jau įėjo į raštinę, kur jam pakišo duonos riekę su druska valščiaus ir miesto viršaičiai. Paskum išėjo ant

kiemo ir pasisveikino su rinktiniais, kurie jam atsakydami kaziką vėptelėjo; mat jų norėta dragonus pasekti, tik nemokėjo ir nesutarė. Čia gubernatorius pasakė ilgoką prakalbą, maž-daug šiteip:

Aš atvažiuoju pas jus pažiūrėti tvarkos, pasakyti, kad klausytumėt valdininkų; nekelkit maištų, neskaitykit atsišaukimų. Žiūrėkite, kaip Rusijoje ir Kurše jau antri metai eina riaušės, viens kitą žudo, plėšia; Rusijoje maša žydus, ant Kaukazo armėnai piaunasi su totoriais, ir vis per tai, kad klauso agitatorių (kurstytojų), kurie žmones sukėlę pabėga; vietiniams žmonėms reikia kentėti.

Gal iš jūsų katras skaitot laikraščius arba šiaip girdėjot apie Dumą. Caras buvo sušaukęs žmonių atstovus, pasitikėdamas, kad jie darbuosis tėvynės labui, bet pasirodė kitaip: jie ėmė kurstyti žmones, norėdami atimti iš žmonių žemę (?). Kaip jums ne patiktų, kad iš jūsų atimtų jūsų nuosavią žemę, taip ir Rusijos gyventojams nepatiko Dumos veikimas; dėl to jie ėmė prašyti caro, kad Dumą paleistų. Caras pritrūkęs kantrybės išleido manifestą, kuriuo paleido Dumą ir pažadėjo kitą Dumą sušaukti kitų metų vasario 20 dieną.

Gal girdėjot, kad keliatas atstovų nuvažiuo į Viborgą ir iš ten paleido į žmones atsišaukimą, kad nemokėtų mokytojų, kad neleistų vaikų į kariumenę; buvo tenai tarp tų maištinių ir Lietuvos keli atstovai, bet daugumas atstovų nevažiuo, klausė valdžios ir po tuo atsišaukimu nepasirašė; todėl neklausykite to atsišaukimo.

Valdžia nuolat rūpinasi, kad žmonėms būtų gera gyventi. Štai ir dabar sušaukia žemės komisijas bežemiams aprupinti. Kas tik norės, visi gaus žemės, pirkties; pinigų gaus

pasiskolinti iš Valstiečių Banko; gaus pirkti, tik reikia išrinkti atstovai į žemės komisiją. Panevėžio ir Ukmergės apskrčiuose atsisakė nuo rinkimų dėl to, kad klausė blogų žmonių; paskui gailėsis, bet bus jau pervėlai. Tikiuos, kad Šiaulių apskritis bus išmintingesnis ir rinks į komisiją.

Gubernatoriui pabaigus vienas jo palydovų kaziką paskaitė lietuviškai ir perskaitęs ėmė blaškyti žmonėms lapelius į visas puses. Žmonės krito ant tų lapelių, kaip musės ant medaus. Pasirodė, kad tai buvo lietuviškai spaudintas manifestas apie Dumos išvaikymą, žmonėms žemės ir laisvės laukiantiems valdžios pateiktas nuraminimas ir paguoda.

Gubernatoriui sugrįžus į raštinę kelintas vyrų priėję prašė, kad teiktų atkelti Žagarėn mokytoją lietuvi. Gubernatorius prizadėjo; lauksim to prizado išpildant.

Žagarėje gubernatorius dar aplankė bažnyčią, kleboniją, žydų sinagogą. Žydams pažadėjo gražinti tuos pusketvirto tukstančio rublių, kuriuos pavasarį gavo sumokėti už monopolius, tik reikia, kad žydai nuriemtų ir tyliai gyventų.

Teip visus nuraminęs, visiems visokių gerybių ir malonių prizadėjęs išvažiuo kitor savo agitacijos varytų. *Atis.*

Lietuviams mokytojams vietos neduoda.

Valdžia yra prizadėjusi duoti vietas lietuviams mokytojams Kauno ir Vilniaus gubernijose. Daug yra lietuvių, kurie tų vietų prašo, bet jų negauna, nes daugumas rusų mokytojų, kurie pernai rudenį buvo mokyklas apleidę, dabar vėl grįžo ir senas savo vietas atėmė. Kai kurių lietuvių prašymai gali Kauno direkcijoje po pusę metų ir ilgiau.

Apie slaptą mokymą. Ministerių taryba išrado rei-

kalingu panaikinti balandžio 3 d. 1892 m. įstatymus, kuriais buvo persekiojama slaptas mokymas Lenkų Karalystėje ir vakarų gubernijose.

Eirlogala (Kauno apskr.) Nauja vartotojų draugija. Ka-tik dabar vyresnybė leido mums įkurti vartotojų draugiją. Abudu kunigu tris nedėdienius iš sakyklos skelbė tokios draugijos naudą, aiškino draugijos krautuvės reikalingumą ir kvietė žmones į tą draugiją įsirašinėti. Galų gale visi buvo kviečiami rugpjūčio 6 dieną po pamaldų susirinkti prie klebonijos, kad daugiau apie tos draugijos tikslą pasiklausytų. Žmonėms tą dieną susirinkus, tą visą aiškino klebonas Gudziunas ir paskum paklausė: „Ar reikia draugija įkurti, ar ne?“ Visi atsakė, kad reikia. Po to ėmė užrašinėti pavardes tų, kurie norėjo į draugiją įstoti. Užrašinėjama buvo rusiškai, nes to reikalaujanti valdžia; bet esanti viltis, kad vėliau busią užrašinėjama lietuviškai. Kvietos ir dabar galima esą lietuviškai rašyti.

Draugijos pirmininku buvo išrinktas ponas Džiaugas iš Eirlogalos miestelio.

Draugijos narys

Antanas Digris.

Kauno gubernatoriaus atsišaukimas, išleistas rugpjūčio 1 d., uoliai yra platina mas valdžios tarnų. Kauno gubernatorius peikia buvusios Dumos darbus. Teip-pat labai peikia tuos Dumos atstovus, kurie iš Finlandijos leido priešingą valdžiai atsišaukimą; vienkart pogiria 3 Kauno gubernatūrai atstovus; kun. Jaru laiti, Milvidą ir Sabalį, už tai, kad jie nėję išvien su valdžios priešininkais ir nusilenkę prieš caro valią. Toliau gubernatorius pataria neklausyt kursytojų, tų „užmiršusių Dievą ir sąžinę išgamų“, ir perspėja, kad už tų išgamų darbus turė-

sią atsakyti tie, kurie jų klausysią. Valdžia visados turinti užtekinai pajėgų tvarkos ardytojams bausti.

Ežerėnų kalėjime dabar sėdi 10 politiškujų kalinių; daugumas jų suimta pradžioje šių metų.

Policija ir galvažudžiai. Policija atiminėja nuo žmonių ginklus, norėdama neva užbėgt už akių galvažudybėms. Bet pasirodo, kad atimtuosius ginklus sargybiniai vėl pardavinėja žmonėms, dagi tokiems, ką atvirai prisipažįsta norį ką nors nužudyti. Tą liudija pasielgimas Remygalos policijos.

Remygaloj statoma nauja muro bažnyčia; beveik visi murininkai yra „starovierai“ (sentikiai). Iš jų vienas, susipykęs su 3 savo draugais, užsimanė juos nužudyti. Rugpjūčio 8 d. jis mėgino vieną iš jų nužudyti, bet nepasisekė. Kiek vėliau nusipirko nuo vieno Krakinavo sargybinio revolverį už 8 rub. ir policijai ir žmonėms girdint gyresis užmušias savo priešininką. Policija nieko nedarė. Tuo gi tarpusavimi murininkas yra žinomas kaipo dūdelis girtuoklis ir buvęs žmogžudis.

(„Liet. Ukin.“)

Panevėžys. Norėta krauju! Iš 8 į 9 rugpjūčio apie pusę trečios naktį 3 nežinomi žmonės šovė į kareivį patrulį (sargą) ties kazarmėmis ir sužeidė abi koji. Suvių pažadinti kareiviai su šautuvais išbėgo iš kazarmių. Tuojaus pribuvo kareivijos vyriausybė, raitieji ir pėstieji sargybiniai. Sužeistasai apie atsitikimą teip pasakojo: — Priejęs prie vieno žydas-socijalistas su atsišaukimais ir raginęs prieš „bunto“ (?), bet jis atsisakęs, kad nenorįs jo pažinti ir prieš carą neįsias (?!).

Po tokių žinių buvo paliepta šaudyti visas puoses, matomai, išvengimui „socijalistų“ užpuo-

limo. Kai-kurie tikrina, buk vienas aficerių buvęs priešingas šaudymui, aiškindamas tą pravokacija prie žydų skerdynių... Šuviai pasipylė. Daug kulkų galima rasti kazarmės tvoroj ir artimiausių namų sienoj.

Man pasiteiravus, vietiniai gyventojai apie tą atsitikimą teip pasakoja: — Netoli kazarmės gyvenanti paleistuvė, kuri susipykusi su savo sėbrais. Tą naktį pastarieji norėję jai atkeršyt. Ši, pabugusi, bėgus prie kareivio-patrolio, o tie jos sėbrai, besivydami, pradėję šaudyti ir kliudę patruliui.

Tam atsitikimui paaiškinti yra išleisti Panevėžio Junktinio Komiteto Soc.-Dem. organizacijų atsišaukimai į kareivius.

Žagarė (Šiaulių pav.) Krata pas numirėlius. Neseniai atvažiavęs kvartalinis pradėjo stropiai varyti savo darbą. Kaip tikras valdžios tarnas ir revoliucijos priešas, pradėjo visur šniukštinti valdžios priešų, net neužmiršo pažiūrėti, benesiginkluoja numirėliai. Liepos 27 d. 5 valandą ryto, saulei tekant, iškrėtė žydų kapus. Apsiautė kapus iš visų pusių, kad nė vabalas negalėjo išsprukti ir tuojaus puolė prie kapo karžygio Asin (jį nušovė dragunai vidudienį ant gatvės), išvartė daug paminklų išbadė durtuvais žemę, bet nieko nerado. Matyt, dar menkai tevaroma tarp numirėlių agitacija, kad jie ne tik nesiginkluoja, bet nieko ir neskaity: menkiausio atsišaukimo nebuvo rasta. Iškratė ir kapinių sargą, bet ir čia nieko nelaimėję. Didžiai nuliudęs kvartalinis su savo gauja po 3 valandų sunkaus darbo dulino nuo kapų. Iš tos apmaudos kvartalinis buvo suėmęs du žyduku. Vieną jų tuojaus paleido, o antrąjį garsusis sargas Kazdaila vienas pats neapsiginklavęs išvežė Šiauliuosna

parodyti valdžiai. Pats kvartalinis, sakė, kad jį paleisią, tik jis norįs pasirodyti valdžiai, kad neveltui valdžios duoną valgąs, bet ir dirbąs. Teip tatau pirmieji to valdžios kurto darbai ir pirmasis prakaitas išlašėjo visiškai dykai. Bet valdžios tarnų darbai niekuomet nelieka užmiršti...

Naumiesčio pav. Mat, jau ir ponai dirba. Naumiesčio pavieta Kataučyznos dvare neperseniai sustreikavo darbininkai. Šitame p. Poplavskio dvare yra keli fabrikai: plytų ir dakaukų fabrikas ir lentpiuvė. Ar šiaip ar teip dvaras yra nemažas, dvarponis teipgi nemažas... darbininkų išnaudotojas. Sustreikavo darbininkai. Kaip tik tuo laiku reikėjo vežti į Vilkaviškio stotį parduotąsias dakaukas, o čia darbininkai streikuoja ir nė vienas nesijudina prie darbo. Tuomet pats ponas Poplavskis, norėdamas parodyti, kad jis ir be darbininkų gali apsieiti, buvo priverstas stoti prie darbo. Bet jis ne vienas stoji prie darbo, o visa savo šeimyna: pati, duktė ir sunus—visi keturi pasikinkė po padvadą, prisikrovė dakaukų ir vežė į stotį. Atvažiavus jiems į stotį, vieni didžiai nustebo ir juokėsi, kiti tik kraipė galvomis: mat, gailėjo toki tokių. Ponui Poplavskiui bent kiek nesmagu pasidarė; buvo norėjęs pasamdyt stoties darbininkus, kad iškrautų padvadą ir dakaukas sukrautų į vagoną, mat, pačiam gėda buvo dakaukas krauti. Bet čia stoties darbininkai sumojo, kad turbūt pono darbininkai streikuoja, kad pats ponas su ponai, paunitė su ponaičiu atvažiavo su dakaukomis, ir nesutiko.

— Tegul girdi jie patį išsikrauna, o mes velik pažiuresime, kaip ponai dirba, — kalbėjo stoties darbininkai tarp savęs ir juokė iš tokių ponų, kurie gedijosi dirbti. Tik du

minkštaširdžiu ponaičiu atsirado stotyj, kuriems pagailo panaitės, ir jie padėjo tai sukrauti į vagoną dakaukas, o daugiau niekas nė piršto prietų dakaukų nepridėjo. — Mat, kokie laikai atėjo: ponams reikia dakaukos krauti.

Kalvarija (Suvalkų gub.). Juodašimčiai netyli. Juodašimčiai nenori nutilti. Jiems dar permaža nekaltųjų kraujo. Jie gailisi, kad teip maža teišmušę žydų Baltstogėj: reikėję, girdi, juos visus išpiauti. — „Kaip mes pradėsime Kalvarijoje piauti“, — sako jie — „tai neliks nė vieno žydo“. Jau jie nuo žodžių pradeda eiti prie darbo. Vieną dieną (rodosi šventadienį) jaunas ukininkaitis išpurvino burną senam žydui ir laukė, kad kiti žydai pradėtų jį ginti. Bet iš to nieko neišėjo ir dar kiti jo draugai jį išjuokė už tai.

Juodašimčiams daug padeda vietinė kunigija, platydama juodašimtiškus atsišaukimus, su parašu „Krikščioniška-katalikiška demokratija“. Tuose atsišaukimuose kunigai kitaip žydų nė nevadina, kaip „kirmėlės, ką graužia mūsų Lietuvą“. Tokių atsišaukimų platinotojų, ypač tarp kunigų labai daug atsirado.

(„N. Gadynė“).

Vadovėlių parašymo konkursas.

Turime garbę dar kartą kreiptiesi į rašėjus pagarsindami naują vadovėlių konkursą.

Šiuo tarpu prašo mus kun. Peža, kursai kartu su kun. Žilinskiu jau nemažai pasidarbavo Tėvynės, o ypač mūsų mokyklų labui, pagarsinti konkursą ant christomatijos, kuri galėtų supažindinti mūsų jaunuomenę su Lietuviškąja literatūra. Christomatija ta, mūsų nuomone, turėtų but teip suredyta, kad galėtų uatoti

tretiems metams skaitymo knygelę. Tam konkursui skyriama 200 rub. kuriuos rupesčiu kun. Pežos sudėjo Brocktono lietuviai.

Pasinaudodami proga primename dar kartą gerbiamiems rašėjams jau seniau pagarsintus konkursus („Viln. Žin.“ NN. 74, 98) ir paskutinį Bostono lietuvių pagarsintą „Viln. Žin.“ N.121.

Visus kaip rankraščius teip ir atspaustus jau veikalus, laiškus ir tt. meldžiame siųsti po vienu iš sekančių trijų adresų: p. F. Bortkevičienė — Vilnius Šv. Jurgio prosp. N.43 — 5. Ona Pleirytė-Puidienė — Vilnius, Antakalnio krantas N15 — 3. Tamošius Žilinskas — Kaunas, Mykolo prospektas N 8.

Šiuo tarpu mums prisiūsta tiktai trečia laida „Lietuvos Istorija“ Mairionio.

Konkurso komiteto sąnariai:

*F. Bortkevičienė,
O. Pleirytė-Puidienė,
T. Žilinskas.*

Visus lietuvių laikraščius meldžiame atspauzdinti šį mūsų į rašėjus atsišaukimą.

Komitetas.

Laisvės ir nelaisvės šalis.

Jau gal žinote, ką šitas pasakymas reiškia. Be abejonės sakysite, kad „laisvės“ šalis — tai Amerika, o „nelaisvės“ — tai mūsų tėvynė-Lietuva. Teip yra — neapsirinkate. Teip-Lietuva ir sykiu vėsa Rusija yra nelaisvės šalis, o Amerika yra vadinama „laisvės šalis“. Tik su tuo skirtumu, kad Amerika teip tik „vadinama“, o ištikrųjų, kas kita apsireiškia. Laisvėję apsireiškia nelaisvė, kuri kas-syk eina tvirtyn. Rusijoje nelaisvė griuva, skęsta kraujuose... Amerikoje laisvė griuva, skęsta kapitalizmo biaurybių jurėse, skęsta teipgi žmonių kraujuose. Atsiminkim tik Colorado, Idaho val-

tybėse kapitalistų valdzios daromus ir jau padarytus kruvinus darbus, — tikrai — kaip Maskvos Dubasovo, Pabaltmario Orlovo, Varšavos Skalono darbai. O Pensylvanijos kazokai! Juk ne hereikalo darbininkai vadina kazokais tąją anglinių ponų apginėjų miliciją ir „constabulary“, nes jietikrai maskoliškų kazokų darba dirba. Ar galime mes lietuviai ir kiti „foreineriai“ (atėjunai) užmiršti jų darbus įvairiose vietose padarytas, o ypač Mt. Carmelyj, kur da teip neseniai — šįmet pavasaryj, prasidėjus angliakasių streikui — užmušė ir sužeidė apie 20 darbininkų, daugiausiai foreinerių? Ar ne ta pati Maskolija ir čionai!? Berods, yra skirtumas: Maskolijoje darbininkai vieni už kitus užstoja, nežiurint, ar tai žydas, ar lietuvis, ar maskolius — visi stoja prieš „juoda ją šimtinę“, kada ta bando daryti žydų skerdynes; Amerikoje „foreinerių“ skerdynes greitai užmiršta ir net pati angliakasių unija nepakėlė balso prieš jas, ir teip liko netik Mt. Carmelio skerdynės, bet ir kitos visos, be tyrinėjimo, be bylos...

Maskolijoje skerdžiamiejei žmonės yra tai žydai, Amerikoje pietinėse valstybėse — negrai, o vakarinėse ir žieminėse — „foreineriai“, pagal tautą — lietuviai, lenkai, slovakai — daugiausia.

Prieš žydus kursto krikščionis caro valdzia su pagelba pravoslaviškų ir katalikiškų klerikalų, kunigų. Į negras ir foreinerius žiuri išaugšto ir su panieka jankiai (amerikiečiai-anglai) — protestonai ir airiai-katalikai. Jie skaito save „augštesniais“, nes jų rankose kapitalas, prieš kurį tu, vargše-darbininke, iš kas žin kur nelaisvės ir vargų atvytas, nusilenk!

Šiandien nėra karių už tikėjimą, kaip tai buvo viduramžiuose, bet į to vietą yra karė

luomų — „kliasų kova“ — to paties tikėjimo žmonių tarpe. Šiandien ne tiek tauta prieš tautą turi neapykantą, kiek luoma prieš luomą. Turtingas ir „foreineris“ čionai lygus ponas tiems, kurie neapkenčia „foreinerių“... Turčiai kapitalistai stengiasi pasėti tarp amerikiečių darbininkų tautiška neapykanta prieš „foreinerius“ tik dėito, kad darbininkai nepradėtų vienytis. Karalių mokslas sako: „Paskirstyk ir viešpatauk“. Tą pat daro ir kapitalistai. Jie žino, kad paskirščius darbininkus, pasėjus tarp jų neapykantą, geriaus ir ilgiaus galės juos kirpti ir lupti. Jie (kapitalistai) patįs vienijasi, nepaisydami nė tautystės, nė tikybės, ir išvien pavergia darbininkus, tarp kurių prigavingai pasiseka jiems pasėti neapykantą.

Ateiviai-darbininkai Amerikos kapitalistams buvo ir yra pageidaujami, nes juo daugiau darbininkų, juo jie pigesni; o to kapitalistai tik ir tenori. Bet matydami, kad tie atėjunai pradeda vienytis su čionykščiais darbininkais ir reikalauti žmoniško užmokesčio, jie sumano pasėti neapykantą, o kada tas negelbti, griebiasi įvairių įrankių, kad išardyti uniją. Kuomet jau unija su savo streikais atgyveno savo gadynę, kuomet jau streikai pavirto į tusčią ir dagi praigaištingą darbininkų kovą su kapitalistais, kuomet tą kovą jau turi užimti politika ir tiksliai politika, tai kapitalistų valdzia pabraukšt — atima darbininkams kur ir kaip gali tiesas, siaurina jas ir foreineriams apsunkina gavimą piliečio („ukėso“) tiesų. Ir teip:

Vakarų angliakasių Federacija „Western Federation of Miners“ nuo kurio laiko, pametę unijos taktiką („nesikišti į politiką“) pradėjo varyt savo darbininkišką politiką — socializimą, tai Coloradoje kapitalistų valdzia pakelia kruviną

karę prieš darbininkų ir kad išardyti tą Federaciją, pasamdo šnipą McPortlandą, kurs slapčia užmuša gubernatorių Stennenbergą ir tą užmušėjystę metą ant Federacijos vadovų, kuriuos vogtinai išveža, — priešais Jungt. Vals. konstituciją, — į kitą valstiją — Idaho, kur norėta juos nužudyti. Tik šie dideliai energiškam kitų draugų užsistojimui dar jie liko gyvi ir laukia teismo.

Toliaus. Pereitais metais Marylando valstybėj norėta aprubežiuoti balsavimo tiesą ir nemokantiems rašyti — skaityti visai atimti tą tiesą. Tai buvo atkreipta ginklas ypatingai prieš negrus, o teipgi ir prieš lietuvius ir lenkus, kurių, kaip zinoma, daug yra nemokančių rašyti ir skaityti.

Šimet jau įvestas da aršesnis įstatymas, jau vien tik prieš „foreinerius“. Tas įstatymas, ką bus pildomas nuo spalio mėnesio, dideliai apsunkena įgijimą piliečio tiesų. Apsunkinimas ant to tik remiasi, kad kiekvienas turės mokėti angliškai šnekėti ir rašyti. O „pirmasias popieras“ norint gauti, t. y. paduodant aplikaciją, kad nori tapti Amerikos piliečiu, reikės pereiti per tikrai biurokratišką formalizmą. Kada ir kur gi mes, iš kokios šalies atvažiuoji, kaip išrodai, kokius ženklus ant kuno turi ir tt. ir tt.; ar išžadi savo senosios šalies arba monarko, — vis tai klausimai, ant kurių reikės atsakyti išsiimant „pirmasias popieras“, kurios pagal tai visai naują formą priima.

Pagal naują įstatymą Naturalizacijos (pilietiško tiesų išdavimo) Biuras priklausys Imigracijos Biurui. Tas reiškia, kad Naturalizacijos valdyba (biuras) turės kreiptis į Imigracijos Biurą, kur bus per tikrinta, ar tikrai ta pati ypatyba ir ar ji yra atvažiavusi prieš penkerius metus. Taigi norinti gauti „pirmasias popieras“ turės but pergyvenę Ameri-

koj penkerius metus. Jis turės savo ranka rašyti teismui prašymą (peticiją), kur turės but sudėta visi reikalavimai atsakymai. Toje peticijoje, — atlikt politiška — turės aplikantas padaryti įspazintį pasisakyti, kad nėra anarchistas! Peticija turės but paliudyta dviejų piliečių, kurie, suprantama, teipgi turės but „ištikimi“, be anarchistiškos pažvalgų!

Gavus „pirmasias popieras“ da reiks laukti du metus, kada jau busi priimtas į piliečių skaičių. Taigi, brangus ateivys, 7 metus turės laukti tos malonės! Kodėl? Juk tu dirbi čionai, lobini dykaduonius-ponus, tai kodėl jie tau (per savo valdžią) užgina turėti šios šalies tiesas? O tai dėlto, kad kaip aukščiau sakiau, dabar visa kova darbininkų su savo išnaudotojais ir kapitalistais sueis vien į politiką: darbininkai tegalės pasekmingai kovoti ne streikais, kuriais nieko gero toliaus nebus galima atsiekti, bet balsavimais, renkant valdininkus. Neturėdamas piliečio tiesų negali balsuoti, dėlto negali išrinkti į valdininkus savo draugą, darbininkų luomos apginęją. Kapitalistai seniai tą patį temį, kad „foreineriai“, nors tamsūs, nemokyti, vienok laikosi vienybėj su visais darbininkais; per streikus daugiau, sulyginant, atsiranda streiklauzių („skebų“) iš anglų ar airių, negu iš ateivių. Todėl kapitalistai žino, kad ir politikoje foreineriai „neskebaus“. o balsuos už žmogų, kurs rūpysis jų (darbininkų) reikalais, o ne turtingųjų. O tokius jie persekioja. Štai šią savaitę Philadelphiaj arštavo socialistą kalbėtoją, tą patį padarė Georgijos Valstybė... o Colorado valstybėje seniai socialistams užginta prakalbas laikyti viešai...

Bet žmonės vis-tiek pradeda suprasti kapitalistų niekšystes ir nelabai duodasi jiems pa-

pirkti, kad balsuotų už jų tarną. Todėl jie kur gali dar stengiasi su pagelba Gomperso (visų unijų prezidento) ir angliakasių prezidento Mitchello muilyti darbininkams akis, sutverdami neva darbinikiškas arba tikrai demokratiškas partijas, — „Union Labor“, „Lincoln Party“ ir k. — vieton įsibiaurėjusių demokratų ir republikonų partijų, ragindami už tų naujų partijų kandidatų balsuoti, o kur jau darbininkai susipratę ir nesiduoti pagauti ant tos meškės, neparduoda savo balso nė už stiklą alaus... taiten prasideda... Colorado! ten kalėjimai atsiveria tiems, kurie gina darbininkų reikalus!

— * —

Ziurint tik paviršutiniai į dalykų stovį Amerikoj, rodosi, kad čia labai blogai su ta pagirtina „laisve“, blogiau nei kaip Maskolijoj. Dėlto, kad Maskolijoj amžinoji nelaisvė nyksta, o Amerikoj ji atgyja! Neseniai teisėjas (sudžia) Parker New Yorke dideliame buržujų susirinkime kalbėjo, kad reikią visur įvesti tą Colorados-Idahos „tiesą“, pagal kurią galima areštavus (politišką „nusikaltėlių“) vienoj valstybėj, išvežti į kitą, kaip tai padaryta su minėtos Vak. Angl. Unijos vadovais (Haywood, Moyer, Pettibone) Coloradoj. Taigi ko norėt, kad teisingumo globėjas, teisdayis jau pasikėso ant Jungtinių Valstybių konstitucijos!

Ištikro ateina laikai, ir tai netolimi, kuomet Amerikoj bus baiesnis kraujo praliejimas, negu Maskolijoj dabar! To gal galima bus vienok išvengti, jeigu darbininkai greičiau suipras ir pradės vienyti nepaisydami, kas kokios tautos, kokio tikėjimo ir imsvaryt savo politiką, per kurią jie apgins esančią konstituciją ne tik nuo sugriuvimo, bet ją pagerins, įvesdami naujus teisingus įstatymus, o pa-

naikindami įvestus (tik per žmonių kvailumą) įstatymus, pagal kuriuos juos pačius „kazokai“ šaudo laike streikų ir policija areštuoja kalbėtojus, kurie išrodinėja piniginių kariškių niekšystes.

Pasklido gandas, kad ir Amerika žada Maskolijų valdžiai išduoti pabėgusius revoliucionierius. Todėl viena iš svarbiausių mūsų užduočių yra ta, kad kaip nors greičiau grūtu galingiausia Maskolijos despotija, ant kurios remiasi ir kurią šelpia visos valdžios. Despotų ir kapitalistų valdžios gelbti carą; žmonėgi visų šalių trokštą laisvės ir laimės, turi remti caro priešus! Sumenkėjus per revoliuciją caro valdžiai daugelyj viešpatysčių žmones jau įgavo geresnes tiesas. Juk Juodkalnijos, Persijos konstitucija, Norvegijos atsiskyrimas nuo Švedijos, tai aiškūs vaisiai Maskolijos revoliucijos! Dabar Kynų valdžia įveda konstituciją — vis po įtekme Rusijos revoliucijos! Griuvus caro valdžiai, visos pasaulės darbininkams bus lengiau kovoti prieš savo viešpačių ir kapitalistų tyronybę. Vienos šalies darbininkų laimėjimas yra laimėjimu visos pasaulės darbininkų! Lietuviai darbininkai! Laimėjimas mūsų brolių Lietuvoje tai mūsų, amerikiečių laimėjimas! Mums da vis lengiau šioj „laisvės-nelaisvės“ šalyje, dėlto gelbėkim, mūsų brolius kovojančius už tėvynės laisvę! Šelpkim juos aukomis, jei kitaip negalim!

O čia, Amerikoj, neužmirškime, kad per rinkimus neatiduotum balsą (votą) už savo priešą, balsuokim už socialistų partijos kandidatus! Teip elgdami prašalysite nuo savo sprando „kazokus“, išnaikysite ateivystės sunkinimą ir piliečio tiesų siaurinimą. Judėkit, budėkit, nes jūsų engėjai ir kankytojai nesnaudžia. Reikia gintis nuo jų! J. B.

Revoliucijinės dainos su gaidomis.

Labai nudziugau, pamatęs NN 31 ir 35 „Kovos“ atspaus-tas revoliucijines dainas su gaidomis. Pamislįjau sau: na, dabar, tai jau lengvai galės visi jais turėti ir kiekvienam kampelyj, kiekvienai progai ateitikus uždainuoti sutartinai (ant balsų) tas, pilnas dra-sos dainas, kurios nema-žai sužadina širdis klau-sytojų ir uždega jausmus, idant prisidėti prie kovotojų už lais-vę. Paėmiau tad pažiūrėti, bei pasigėrėti tais veikalėliais, ku-riuos, kaip matyt, parupino P. B-tis. Pirmutinė „Lietu-vių Marselietė“ yra tai imita-cija melodijos Francuzų mar-seliesos, (dabar jų tautiško himno). Balsus sudėstė vy-riškam chorui P. B-tis. Ne-lengvas tai darbas, kad atsa-kančiai ši-tą suharmonizuoti, užtad ėmiau su žingeidumu tei-rautis apie skambėjimą balsų.

Iš pradžių visi pradeda nuo unisono ir traukia jau ant I l. akordo iki 2 taktui, kur išsiri-šus sekundavam akordui V laipsnio ant I l., akordas I l. lieka be tercijos. Norint skam-bėjime tokio akordo reikia plieninių ausų dėl klausymo, vienok dar galima būtų užty-lėt — gal tokis noras kompo-zitoriaus buvo, bet kad jau tuoj po atsikvėpimui ir vėl tas pats akordas — tai jau reik žiūrėt kaip ant nesumanios harmonizacijos, o kartu ir ant menkos spekuliacijos supyni-me balsų, ir surinkime viens po kitam akordų. 3-čiam tak-te, po žodžiais „...griaukim“ II l. akordas eidams ant IV l., padaro sugergždimą balsų, kur kaip jiešmas perveria muzika-lišką ausį, nes tarp II basso ir I tenoro yra 8-va uždengta, kuri norint pasiteisina tuom, kad pusininkauja pirmesniam-jam akorde balsais, vienok balsų šokinėjims netikęs. Antroji dalyj, prieštaktyj, vi-

sai jau nežinia kaip reikia už-dainuot. Tenorai gieda, o bas-sams patikta tylėt. Jeigu jie (bassai) tur pradėt nuo sekan-čio takto, tad visiškai stoka logikos tekste, nes vieni (teno-rai) gieda sakydami: „mums nereikia“, o tuomsyk patylėję kiti (bassai) užkriokia „reikia auksinio diev...“ Kartu dai-nuojant, turės nesutikt daino-noriai su savo nuomonėm. Puikus (sic!) įspudis klausy-tojui, kurs klausant skambė-jimų balsų, kartu ir žodžius deda sau į širdį. Antros dalies 3-čiam takte, per visą taktą laikoma ak. septiminis V l. pilnas (be pervertimo), kuris kaip dissonansas, reikalauja išrišimo sulyg istatymų harmo-nijos — nusiverčia pakniob-stom ant ak. III l. (!) ir daro balsų nutrukimą skambėjime. Ypatinai, kad septima, kuri per visą taktą verkte-ver-čia soprane ir prašosi išrišimo žemyn, tai ant žodžių „ru-mų“ — plyšta ir į viršų nusklyja. V laip. ant III, tai visuomet nenuoseklus yra sujungimas akordų. Toliaus tekstas trau-kiasi „Susipraskim, sukilkim...“ ir tt. Čionai nēr ką jieškot nē klaidų, nē gražumo. Matyt kompozitorius šitam daikte bijo klaidų padaryt, o gražu mo n'įstengė suteikti. Kur dailiausiai melodija kilnojasi, kur daugiausia daina turi savjy drąsos, ten palikta unisonu eliuot. Gaila, kad tokia maža fantazija toj vietoj, kad kom-pozitorius pasikakino unisonu ten, kur daugiausia galima buvo išliet jausmo, bei gražios ir įvairiausios spekuliacijos harsmonizacijoj. Galan varant dainą, kuri turi dvasę maršo bei drąsos, ten turi būti galu-nėse padaryta kadencija. Ypa-tinai pabaigoj labai netikęs užbaigimas, nes ant žodžių „drąsiau pirmyn“ akordus V l. blaškosi, mainosi, neturėdams pamatinio balso ir tik prieš pat išsirišimą ant I l. budams terekvartavam pervertime, da-

ro kadenciją silpną, vieton, kad pabaigoj, turėtų būti kad. druta.

Pataisydamas klaidas N.33 „Kovos“ dar labiaus pagadino, nes pirmiaus visi balsai pradė-jo nuo unisono ir tas net paties kompozitoriaus nėra palaikyta už klaidą, delto, kad kitoj vie-toj po žodžiais „ir kovą mėš...“ tas pats sudėstymas balsų pa-likta. Pataisymu klaidų no-rėdams padabint pradžia — pagadino, nes niekad neprasi-deda daina nuo akordo seksta-vo, kurs net nesmagu dainuo-jant išsyk paimti.

N.35 „K.“ tilpusiai dainai „į kovą“, paimta gaidos iš len-kiškos revoliucijinės dainos „Na barykady“, kuriai balsus sudėstė B. J. Zalewaki's. Dai-na skamba gražiai ir pas len-kus revoliucionierius yra su pamėgimu dainuojama, o P. B-tis pakišdamas po toms gai-doms lietuvišką tekstą, paga-mino tuom ir lietuviams labai gražią ir šiame laike atsakan-čią dainelę; nelaimė ir neap-svarstymas matyt ir čia. Tekste, paskutiniam punkte yra didelis non sens. „Tad ant griuvėsių naujos gadytės nau-foji tvarka umai įvyks“. Tie žodžiai savo prasmėj teip skam-ba, kaip kad rodos rašėjas ei-lučių nežino katrą tvarką griauti, o katrą vykdyti.

Kiekvienas darbas bei trusas dėlei labo žmonijos paaukau-tas, visuomet yra pageidauja-mas, bet jis turi būti atsakan-čiai atliktas.

Minios jau sujudo, subudo ir naują gadytę mato. Ne-rimsta senojoj tvarkoj. Visuos kampeliuos jau susipratimas žymus. Seni ir jauni persiėmę socialismo ir revoliucijos dva-se, tad ir revoliucijinė daina skambėdama ir žadindama šir-dis, kad ir atšalusiujų — grei-tai pabudina, sušildo ir veda į kovą. Bet pirm neg paskliesti dainą po minią, reik ją apva-lyti nuo klaidų ir atsakančiai apdirbtą, davus atspausti, pra-platint tarp žmonijos.

J. N.

Politiszkos žinios. Maskolijos revoliucija.

Caro valdžia turbūt užsida-vus išnalkinti žydus. Žinoma, prieš žydus buvo kurstoma liaudis ilgus metus,—o prie to prisidėjo ir popai ir kunigai—tai dabar valdžia kerta, kas buvo pasėta. O tą daro dėl to, kad mislija žmonių kraujuose paskandysiant revoliuciją.

Siedlece, Lenkijoje, žydų skerdynė tur but bus didžiausia. Užmušta apie 200 ypatų ir sužeista daugiau kaip tuks-tantis. Mušė ir šaudė kariume-nė (žmonių krikščionių—juo-dašimčių nedaug prisidėjo prie mušimo). Prasidėjo skerdynės subatos vakarą ir tęsėsi be pa-liovos dvi dienas. Žydų apgy-ventoj miesto dalyj gatvės bu-vo visiškai uždengtos levonais. Skerdynės prasidėjusios iš to, kad revoliucionieriai nušovė du kareiviu, o nedėlioj atsi-naujino, buk nužudę vieną policijantą. Bet Berline gautas telegramas „Vossische Ztg“ aiškina, kad skerdynės išvir-šaus buvo valdzios surengtos. Liepojaus pėkštinių pulkas atsižymėjo tose skerdynėse. Keturios kanuolės, sako, buvo darbe nuo 8 iki 10 val. ryte (telegr. 10 d. rugs.); išleista po 12 šuvių iš kiekvienos. 150 žydiškų ir keliolika lenkiškų sankrovų išnaikinta. Tos sker-dynės labiau sujudino visą Lenkiją...

Odesoje pakarta mergina Sakerman (žydė), kuri metė bombą, bet nepataikė į polici-stą Poltavcenko. Peterburgo kalėjime panedėlyj buvo mai-štas dėlto, kad sargas nušovė merginą, bežiurint jai per lan-gą. Krime vieną kaimą išnai-kino už tai, kad žmonės užsto-jo už savo atstovą Onipką, kūrį karės teismaš kaltina už Kronštadto jureivių sukilimą.

Seredoje tapo pakarta jan. Mino užmušėja Zenaida Kono-plianikova. Ėjo ant kartuvių

dražiai ir nepriimdama kunigo palaiminimo. „Tegyvuoją socialistišką revoliuciją, laisvę ir žemę“—tai paskutiniai jos žodžiai.

Moteriškė, kuri aną savaitę nušovė prancuzą Muellerį Interlakene (Šveic) ir buvo pavadinus Stafd, yra mergina rusė Tatjana Leontjeva, je narolo Trepovo sesers duktė. Ji Muellerį užmušė netyčia, palaikius jį už jan. Durnovą, ant kurio gyvasties jau pernai me tą buvo suokalbis, už ką buvo kaltinama ir T. Leontjeva. Maskvoj pakarta vadovas vietinio skyriaus „Lakiojančios kuopos“ teroristų Vladimierą Mazury. Vilniaus apygardėj Lukamiečių sodžiuje policija norėjo areštuot 7 valstiečius—agitorius: kilo mušis žmonių su policija, kuri šaudydama užmušė 8 ypatas ir sužeidė apie 60.

Siberijoje išnaujo kyla revoliucija.

Varšavai ir visai Lenkijai numalšinti paskirtas jan. Mueller—Zakomelskij, kurs numalšino Sevastopolio sukilimą. Varšavoj užmuštas kalėjimo viršininkas Jakovlev ir pažeistas karės teismo pirmsėdis jan. Dorosevski, kurs yra nusprendęs du revoliucionieriu pakarti. Pasikėsintojai pabėgo.

„Kruvinasis“ janarolas Trepovas miręs nuo užnuodijimo, prie ko teroristai prisipažįsta.

Zydų skerdynes visur valdžia rengia; juodašimtiški atsisaukimai metomi Odesoje ir kitur; juose šaukia naikinti „tėvynės“ ir „tikėjimo“ priešus, ypač zydus.

Artinasi baisios dienos Rusijoje... Tą jau seniau pranašavo patys biurokratai. Dabar jie ištempo paskutines savo šėtoniškas pajėgas, iki užsprings žmonių krauju.

Isz Amerikos.

„Mitchellio Diena“.

Angliakasių unija kas meta

apvaikščioja savo prezidento Mitchellio gimimo dieną, rugsėjo 29 d. Pernai tą dieną apvaikščiojo Scrantone, o šįmet bus Wilkes-Barre, Pa. Tą dieną kasyklų darbininkai nedirbą ir iš visur suvažiavę pasiklauso Mitchellio kalbos ir atsigeria jo alaus.

Kaip peritam numeryj buvo minėta, jog „Darbo Dienoje“, Mitchellis puotavęs ne su darbininkais, bet su piniguočiais (Columbus, O.) tai, kaip „Cincinnati Post“ rašo, tie piniguočiai būvę toki: 3 anglių ponai, 5 bankieriai, 2 prokurorai ir kapitalistai (attorney and kapitalist), viens fabrikantas, du valdininkai ir du veikėjai pirklybos ir piniginio svieto.

Mitchellis apleidęs miestą visai neatsiliepdamas nė pas vieną „Ohio Miners Association“ Pildomojo Kamiteto sąnarį.

James Henderson, pažymus darbininkų vadovas taip sakė: „John Mitchellis daro pažeminimą (disgraced) organizacijai (darbininkų) ir įžeidžia (insulted) darbui pašvęstą dieną“.

Unijos politikieriai.

Nepasisekus šįmet angliakasių unijai su streiku, dabar ji pradeda „kištis į politiką“. Tik varo ne savo gryną darbinikišką politiką. Sušaukia vietomis politiskus susirinkimus ir laukia, kad ateitų kokios—nors partijos politikieriai ir užmokėtų, tai, zinoma, kaip paprastai daroma, kas daugiau mokės, už tą balsuos. Bet kaip matyt iš laikraščių žinių nė joks politikos pirklys neatsilanko ant tų susirinkimų.

Dabar unija turi savo keturis kandidatus į Amerikos kongresą: Wilson unijos kasiėrius, Nichols 1 distrikto prezidentas, John Walker 12 distr. vice-prez., ir John Fahey, 9 distr. prez. Buvo ir penktas kandidatas—socialistas Det-

trey, kurs dėl neaiškumo unijos politikos, atsisakė. Anie kandidatai žiūrėję prie ko bus patogiau prisiliesti, prie republikonų ar prie demokratų. Mat nieko naujo nėra: tą pačią politiką varė ir pirma, kol buvo draudžiama „kištis į politiką“.

Naujas naturalizacijos įstatymas.

Washington, D. C. Rugsėjo 2 d. Vaisbos ir darbo skyriaus (departamento) viršininkas—sekretorius Lawrence C. Murray išleido taisykles sulgy naujai įvesto įstatymo apie naturalizaciją arba priėmimą į Amerikos piliėčius. Naturalizacijos biuras pagal tą įstatymą priklausys imigracijos biurui. To biuro viršininku paskirtas teisdayas Campbell, buvėsis sąnarys komisijos, kuriai buvo pavesta ištirti naturalizacijos tiesas įvairiose valstybėse. Naujas įstatymas suvaržo tik ateivius svetimtaučius, nemoکانčius anglių kalhos. Daugiausia juo nuskriausti neturtingieji darbo žmonės, kuriems nelengva išmokyti anglių kalbą.

Plymouth'as griuva!

Įvairiose vietose Pensylvanijoje ir kitur, kur iškastos anglis, griuva žemė. Ikišiol ir apie Plymouthą griuvo beveik tuščios vietos. Dabar pradėjo griuti pats vidurys miesto, subatos naktį sueizėjo visa Walnut gatvė, kur daugiausia lietuvių gyvena.

Anglai ir airiai parduoda namus, o lietuviai ir kiti ateiviai nišmalydami perka.

Isz lietuviszkų dirvu Amerikoje

Collinsville, Ill. Atsilankius drg. Fort. Bagočiui, 18-ta kuopa LSPA. rugsėjo 11 d. parengė prakalbas. Susirinkimas tapo sušauktas umu laiku, nebuvo kada geriau, apgarsint, bet žmonių susirin-

ko nemažai. Ant plekatų buvo paminėta, kad kalbės F. Bagočius, Pittsburgo akademijos studentas. Tai žmonės sakė, kad sakys pamoklą studentams, ką einas į kunigus, kiti ti sakė, kad tai socialistų kunigas, o kiti manė, kad tai teip koks bagotas žmogus (bagočius)—ir delto visiėjo ant tų dyvų.

Susirinkimą atidarė p. T. Žurauckas. Fort. J. Bagočius karštai kalbėjo apie revoliuciją Lietuvoje ir Rusijoje, apie socializmą ir tt. Žmonės su didžiausia atida klausėsi. Kalbėtojai paaiškino, kad visur dabar yra renkamos aukos revoliucijos reikalams, tautietis P. Jankus ir drg. J. Tumosa perėjo per susirinkusius ir surinko \$9.00, kuriuos nutarėm padalinti taip: \$4.50 rev. reikalams ir \$4.50 „Kovos“ fondui. Ant rytojaus karčiarninkas V. Aleksaitis paaukavo \$1.50 ir karčiarninkė Ona Kilikevičienė—\$1.00 revoliucijai. Tai pasibarė \$7.00 rev. reikalams. Pasiuntėm „Kovos“ redakcijai. Vienas vaikinas (pravardės nežinau) paaukavo „K-os“ fondan 50c. Tai „K.“ fondan įėjo išviso \$5.00, kuriuos pasiuntėm L.S. P. A. centr. izdininkei drg. T. Andziulaitienei.

Šakališkių Vincas.

Brooklyn, N. Y. Rugsėjo 11 d. per vestuves Juozo Neriaus V. Kriaučiūnas surinko revoliucijos reikalams \$2.25. Aukavo sekančios ypatos: J. Ramonas 1 dol.; V. M. Kriaučiūnas, J. Nėnius po 50c.; smulkių aukų 25c.

Rašt. Rev. Šelp. Kom.

V. Visgaudis.

Pittston, Pa. Rugsėjo 9 d. buvo susirinkimas visų 8-ųjų draugysčių atstovų apkalbėti apie statymą Lietuviško tautiško namo Pittstone. Atstovų susirinko vienuolika, taigi iš 8-ųjų draug. yra per mažai;

kiti dėl nekurių priesasčių ne atėjo. Pirmiausia to reikalo įvedimui likosi išrinkti: prezidentas J. Cepulis, vice-prez. V. Gradeckis, sekretorius S. Kunauckas. Svarstymų ypatingų nebuvo; atstovai nutarė pagarsinti laikraštį ir meldžia visų draugysčių ateinančius susirinkimus daugiau paminėti apie tą reikalą ir išrinkti iš kožnos draugystės po tris atstovus, tai bus galima ką nuveikti. Aišku yra jogei visos draugystės tą užmanymą norei priėmė, tai reikia laiko negaišinti ir dirbti, nes laikas yra brangus, ir juo greičiau tą darbą atliksim, juo greičiau sau ir visai mūsų tautai naudą padarysim. *S. Kunauckas.*

Brooklyn, N. Y. Atskaita Viet. Rev. Šelp. Kom. nuo 18 gegužio lig 1 rugsėjo: VI. 22. 06. Išimta pas P. Draugelį iš baksuko 3,75 VII. 13 „ Nuo liuterijos pelnas \$34,20 „ „ „ Smulkių aukų 3,25 VII. 20 „ V. R. Š. K. sąnarių sumesta 1,20 VIII. 10 „ A. Petraškos surinkta per varduves Onos Bračiulienės 2,80 VIII. 4. „ Per prakalbas L.S.P.A. 19 kuopos 41,00 VIII. 10 „ Seno išdin. V. Vaidelio sugražinta 21,34 VIII. 10 „ Auka šv. Juozupo D-tės 50,00 VIII. 10 „ Iš baksuko P. Draugelio kačiameje 1,15 VIII. 11 „ Per prakalbas V. R. Š. K-to 27,15 VIII. 13 „ Per A. Žaliaucą pibuvo likę pinigai nuo pikniko d-tės šv. Antano 3,00 VIII. 28 „ Per susirinkimą lietuvių siuvėjų unijos 54 ir 58 skyriaus 8,80 VIII. 31 „ J. Varnagiris surinko per vestuves 2,35 IX. Draugelio sunaus surinkta per ferą 60c. Viso labo pribuvo nuo 18 gegužio lig 1 rugsėjo 200,59

Iš eiga:

Rugpjūčio 13 d. pasiūsta į Europą Liet. Socijal.-Dem. partijai sunaudojimui reikalingiausia revoliucijos reikalams \$175 dol. 80c. (-725 markės).

Spaudimo plakatų, kalbėtojų kelionės kaštai ir kiti—\$8,06c. (Kuriuos Draug. sugražis; teip-pat ir nuo seniau yra da neatmokėtų kaštų Draug.).

Kasoj Rev. Šelp. lig rugsėjo randasi pinigų \$16,73c.

V. R. Š. K. Izdininkas

John Zacharaukas.

(Aukautojai bus pagarsinti kitam Nr. R.).

New Britain, Conn. Rugsėjo 2 d. atsibuvo krikščynos pas Petrą Masionį, kur mūsų susininkę mažas burelis besilinksminami užmanėm paaugauti po keletą centų revoliucijos reikalams, nes dabar yra labai svarbus reikalas, pinigiska pagelba mūsų broliams kovojantiems už mūsų brangią tėvynę Lietuvą. Sudėjom \$2,25, kuriuos siunčiam „Vienybės“ redakcijai paskirdami Lietuvos S. D. Partijai. (Aukautojų vardai vietoje vietoje. Red.). *J. Urbanavičius.*

Union City, Conn. Rugsėjo 2 d. šv. Petro Draugystė turėjo mitingą 1 valandą po pietų, salėje Lietuviškos draugystės šv. Jurgio ant Linding Park. Į tą tarpą važiuodami trys lietuviai iš New Yorko į Waterbury ant prakalbų užėjo į salę pasipažinti su lietuviais. Na, teip žodis po žodžiui išsišnekejom, kad jie važiuoja į Waterbury ant prakalbų, tai paskui viens po kitam sakom — pasakykit ir pas mus prakalbas. Šv. Petro d-tė davė prakalboms porą valandų laiko, ir jie visi trys kalbėjo, kaip einasi dabar Lietuvoje, apie revoliuciją Maskolijos ir apie gyvenimą darbininkų Amerikoje, kaip čia sunkus darbas ir kaip kapita-

listai skriaudžia mūsų brolius. Labai puikiai viską apipasa-kojo, už tai dėkavoja draugystė šv. Petro broliams lietuviams, kad nepamiršo nė to mažo miestelio atlankyt. Susimislijom paaugauti nors kelis centus revoliucionieriams, kurie vargsta Lietuvoje guldydami galvą už mūsų tėvynę, tai sumetėm viso labo nors tris dolerius. *Jonas Luckus.*

Edwardsville, Pa. Rugsėjo 1 d. buvo varduvės pas Basanavičių Birutos B., kur mūsų susirinkęs mažas burelis sumislijo paaugaut po kelis centus revoliucijos naudai, dabar yra labai reikalinga pinigiska pašelpa mūsų broliams Lietuvoje, kur lieja savo kraują ir aukauja savo gyvastį už žmonijos laisvę ir gerovę. Trys ypotos: V. Basanavičius, K. Čepreckas ir J. Nemura sumetėm po 50c. skiriam L. Soc. Dem. P. ir siunčiam per „V.L.“ redakciją.

Brooklyn, N. Y. Rugsėjo 3 d. pas Mot. Baltrušaitį per jo sunaus Vytauto krikščynas bekalbant apie visokius dalykus neužmiršom nė tėvynės reikalų. F. Markšaitis atsistojęs siūko: „Broliai ir sesers, mūsų laisvoji šaly linksinamės, bet neužmirškime nė mūsų brolių, kurie tėvynę galvą guldo ir lieja savo kraują už mūsų laisvę ir gerovę“. Po trumpai prakalbai paragino paaugaut po kiek nors revoliucijos reikalams ir teip tapo sumesta \$3 60. Atėmus 10c. pačtos kaštų, siunčiu į „Vien. Liet.“ redakciją \$3 50. (Pakvituota kitoj vietoj. Red.). *V. Kriaučiūnas.*

Mt. Carmel, Pa. Rugsėjo 5 d. atsilankius draugni A. Žagarui ir F. Živatkauckui į mūsų miestelį tapo užsauktas susirinkimas. Susirinkimą atidarė J. V. Banis prašydamas publikos užsilaikyti ramiai.

Jo prašymą visi kaip džentelmonai išpildė. Vienas tik atsirado keturkojis, kuris atsišaukė, kad čia esą ne bažnyčia ir per visas plakalbas murmėjo.

Draugas A. Žagaras, neseniai atvykęs iš Lietuvos, nurodė aiškiai revoliucijos stovį, kaip curas su savo juodąja šimtaine smaugia nekaltus žmones.

Drg. F. Živatkauckas nurodė, kad be ginklo nė viena tauta neišsiluosavo iš po priespaudos jungo ir išaiškino, kaip mūsų esam kapitalo nelaisviais-veigais ir kad balsuojant už socialistų partiją laike rinkimus galima bus prašalinti kapitalistų sauvalę.

Aukų surinkta \$7,85. Skiriam L.S.D. Partijai. (Pakvituota kitoj vietoj. R.).

J. V. Banis.

Shenandoah, Pa. Vietinė kuopa L.S.P.A. parengė prakalbas 26 rugp. Columbia Parke susirinko didelis burys žmonių, kuo ne vieni lietuviai abiejų lyčių ir pribuvo svetimi keturi kalbėtojai: draugai Žagaras, Matulaitis, Baltrušaitis ir Živatkauckas.

Draugas Žagaras kalbėjo apie revoliuciją Lietuvoje ir abelnai Maskolijoje, nurolydamas narsumą ir pasšventimą revoliucionierių kovoje su carizmu ir visokiais lupikais. Po kalbai drg. Ž., keletas jaunų vaikinių iš Mahanoy City padainavo „Marselietę“. Sekanti trys kalbėtojai, savo kalbose nurodė, iš kur paeina toksai didelis skurdas ir vargas darbininkų, o visokių dykaduonių, kapitalistų perteklius, ir kaip darbininkai gali nusi-kratyti nuo savo sprando visokias siurbėles ir pasidaryti sau dangų ant žemės, ne kraustyti kur už debesų. Publika buvo užganėdiuta ir užsilaikė ramiai. Keturi vyrai pakalektavojo po susirinkimus ir surinko \$55,00 suviišim revoliucijos reikalams.

27 rugp. lietuviški muzikan-
tai turėjo pikniką Lake Side;
tie patys kalbėtojai ir tenai
kalbėjo, buvo girdėti, kad au-
kų surinko apie 30 dol. Butų
labai geistina, kad tokias pra-
kalbas tankiaus vietinė kuopa
L. S. P. A. parengtų.

Ex-Socialistų Draugas.

Reikalai

„Tėvynės Myl. Draugystės“.

Nuo paskutinės atskaitos 18 Liepos
užsimokėjo šios kuopos ir pavieniai
sąnariai:

23 kuopa Cleveland, Ohio	3.60
66 kuopa Valparaise, Ind.	2.70
26 kuopa Traverse City, Mich.	2.40
4 kuopa Brooklyn, N. Y.	60
— kuopa už 2 knygutės	20
47 kuopa Hoboken, N. J.	3.00
— „ Shaft, Pa.	2.40
80 „ Courtney, Pa.	1.80
27 „ New Britain, Conn.	15.00
Pavieniai 20 kp. Mahanoy City, Pa.	
A. B. Strimaitis	1.20
V. A. Martišius, Chicago, Ill.	3.00
A. Pelles, Fishers Island, N. Y.	60
Pagal atskaitą N.29 „V.L.“	\$265.50

\$302.00

Iš m o k ė j i m a i:

Sekretoriui stampoms	2.00
Kasieriui „	35

Viso labo pas mane \$299.66

T. M. D. kasierius,

E. M. Kazunas.

Kaip aš patsai prasizudžiau.

Surasti Antono užrašai.

Iš latv. vertė J. B a n i u l i s .

Atsitiko tai vienam sostapi-
lės pakraštyje.

Rytas, saulė jau patekėjusi,
bet negalima jos matyti. Per
langą žvelgia pilka, ne skaidri
masa, kurią žmonės čia vadina
dangum. Lyg milžiniškas au-
deklo gabalas — masa kabo ant
miesto namų jurės, taip žemai,
kad su ranka gali pasiekti.
Šlapias ir primirkęs yra tas au-
deklo gabalas. Vanduo sun-
kiasi iš jo ir smulkučiais laše-
liais laša ant žemės. Žmonės
susisukę į guminius apsiauta-

lus, pasjstatę apikakles ir su-
lietsargiais, susiraukę, liudni
ir nulenkę galvas vaikščioja
purvinomis gatvėmis.

Širdis nuliudus ir sunki.

Rodosi, pilkoji masa kaip
bematant puls ant žemės, nu
spaus, sugriaus, išnaikys vis
ką...

Aš užmerkiu akis, užsiden-
giu galvą ir mėginu išsimislyt
saulę, kurią čia galima tik tai-
mintyse matyti...

Įeina pas mane gospadinė.

Nuliudus, nusiminus ir su-
judus.

Jos kitas kampininkas umai
numiręs.

Keleivis numiręs? Aš staiga
pakilau lovoje. Dar vakar va-
kare iki gertų išnaktų mudu
erzėjova ir teip umai-numiręs.
Bet kaipgi? Kaipgi tai galėjo
atsitikti? Ir kada?

Gospadinė teipgi nežinojo.

Visada jis megdavęs anksti
kelti ir pūsėj devintos eidavęs
prie darbo. Bet šiadien... ne-
atsikėlęs jis... Ir tačiaus va-
kar nebuves nieko geres. Mą-
čiau, kad, gal—but, šiadien ka-
rališka šventė ir bankoje ne-
dirba....

Atbėgęs bankos tarnas ir sa-
kas: lai p. Keleivis butinai
pribuva prie darbo. Labai
skubus darbas. Ji baladojusi į
duris kartą—jokio atsakymo;
kitą—vis nieko negirdėt. Ta-
da praverusi duris... Galvą at-
bloškęs lovoje... nebgyvas...

Savotiškai.

Pasiunčiam pas gydytoją.

Gospadinė verkia. Nors ir
buves girtuoklis, bet geras
žmogus... Kada turėjęs pini-
gų, visada duodavęs ant arba-
tos... Buves geros širdies žmo-
gus... Ji pripratusi prie jo,
kaip prie savojo... Bet blo-
giausias tas, kad neužsimokė-
jęs už kambarį... Septynis
rublius... Ir tai—vakar pasi-
skolinęs nuo jos pusanthro rub-
lio tyrais pinigais... Lyg per-
matydama, ji nenorėjusi duoti,
būt tai — lyg kas imte išėmęs
jai iš rankų. Dabar tai viskas

dingo. Giminių neturi jis jo-
kių. Mantos—jokios. Viena ei-
lė apsitrynusių drapanų, ką
apsirengęs, vienas senas, tuš-
čias lagaminas (čėmodanas) —
tai viskas...

Aš ją raminu... Gal—but
Keleivis tiktai apmiręs...

Bet gospadinė verkia, du-
sauja ir aimanuoja... Toks
smugis... toks smugis...

Juokiuosi... Bet kad ap-
mąstai:—vargšui... kiekviens
skatikas turi didelę vertę.

Raminu ją.

Įeinam į jo kambarį.

Keleivis guli—tyliai, nepa-
sikrutindamas. Pirštai suriesti,
galva atblokšta. Tankų, žili
plaukai skaičiai vainikuoja jo
veidą, ant kurio sustengęs tar-
si nusišypsojimas, tarsi ironija.
Rodosi, nori jis pratarti:

— Vistiek!—Dekite mane,

kur norite, darykit su manim
ką norit. Esmi liuosas... Liuo-
sas nuo skolų... Liuosas nuo
rupečių... Liuosas nuo gy-
vasties... Liuosas pats nuo
savęs...

Negaliu nukreipti akių nuo
jo.

Skaistus jis — skaistus šią
valandą tas pusamžis žilagal
vis...

Įeina vaistininkas.

Viena, dvi minutes—rezul-
tatas: miręs nuo širdies ligos.

* * *

Keleivis buvo mano tautie-
tis. Jau žilas, bet dar gana vi-
krus.

Tankiai jis atėidavo pas ma-
ne ir—nebuvo juokams galo.

Sėdėdavom prie verdulio,
gerdavome arbatą ir erzėdavome.

Kalbėdavo daugiau—jis. Aš
klausydavau.

Pasakodavo anekdotus, pa-
tyrimus. Ir daug jis jų turėjo...
Neišsemiama daug. Ir iš kur
jis tų patyrimų neturėjo! Iš
Europos, Azijos, Amerikos ir
iš visų Maskolijos kraštų.

Pasakodavo jis išdydžiai...
Gyvai, smagiai, paveiklingai
ir protarpiais įmezdavo savo

pasakojime po humoro kibirk-
štį, tamprybės granatą.

Ir viską teip—lyg iš netyčių,
zaizdamas.

Pasakodavo jis teipgi daug
apie savo buvusius bendrus.
Teipgi ir juos jis mokėjo išdi-
džiai charekterizuoti.

Vienas, du žodžiai—ir žmo-
gus stoja prieš tave, tarsi sto-
vykla. Dar daugiau: su visoms
klaidoms, silpnybėms ir talen-
tais.

O dabar!

Gaila....

Teip labai buvome susidrau-
gavę...

Profesijas jis mainė, lyg mo-
teriškės savo širdį, — teip jis
tyčiodamas megdavo sakyti.

Pastaram laike jis dirbo val-
stybės bankos skyriuje, kaipo
paprastas valdininkas ir pelnė
visai menką algą.

Gyveno jisai labai mažam
kambarėlyj, kur vos tilpo vie-
na lova, vienas paprastas sta-
liukas ir viena kresė.

Jo amžiaus palydovais buvo
skolos. Ir net dabar — mirties
lovoj jis gulėjo... ant kredi-
to.

Po lova buvo matytis jo se-
nas ir paprastas lagaminas,
kurs turbūt lydėjo jį visose jo
kelionėse, visuose jo užmany-
muose ir nuliudimuose.

Ant staliuko stovėjo tuščias
arbatos stiklas, duonos trupi-
niai ir tabako dėžutė su gilže-
mis.

Šale lovos ant kresės buvo
maža sąsiuva, kurioj velionis,
kaip rodosi, dar prieš mirtį tą
vakarą buvo kaži-ką rašęs.
Lyg paženkliniai, lyg dienos
knygutė... kaži-kas tam pa-
našus.

Pažvelgiau į pirmąjį sąsiu-
vos puslapį... Angalvis reto-
mis įkaitomoms raidėms:—...
Kaip aš patsai prasizudžiau...

* * *

Šiandien mane tėvas išėmė
iš mokyklos Esą — užtenka
mokslu. Sunkūs laikai. Lai po-
nų vaikai einą į mokyklas. Kam
gi žemdirbio sunui tiek daug

reikia? Pramoksta kalbų: mąskoliškai, vokiškai, pramoksta skaitliuoti—užtenka... Be to dar ir kiti vaikai, kurie guli ant sprando... Teipgi ir juos reikia leisti į mokyklą. Velėje pajutau kokį tai skausmą, aimanavimą...

Į pašalį, į pašalį visos numylėtos knygos!... Į pašalį visos mano viltys!... Į pašalį visi augštieji ateities plianai...

Bet viena kibirkštis įpuolė į mano vėlę... Viena kibirkštis... Viena vienintelė kibirkštis...

(Toliaus bus.)

Vergija ar nepriegulmingumas?

Katro mainų darbininkai nori?

Prezidentas Mitchellis, gabus vadas mainierių unijos, važinėdams su prakalboms po visą šalį pasakė mainieriams ne vieną sykį, kaip jiems yra reikalinga prilaikyti unijos tvirtumą, jei jie nori turėti iš jos naudą. Jie žino prez. Mitchellį ir jam pasitiki. Jie žino, kad jis pakėlė uniją teip augštai ir jis atsidavęs su kunu ir dušia darbininkų reikalams.

Ar jie teip nepaiso, ar apsilaido? Štai ko jų vadovai klaušinėja. Mums rodos, kad jie ne tik apsilaido, bet ir nepaiso, ir prie to da jie yra saumyliai ir neišmananti. Mes tikime, kad daugelis iš jų neužsimoka mokerčių, nes jie mislija, kad un. apsieis ir be jų, ir kad ji vis tiek iškariaus jiems, ko jie trokšta.

Jei koožnas mainierys mislytų, kad tokiu budu jis gali apgauti uniją, tai kur uniją atsidurtų? Ji ten atsidurtų, kur operatoriai nori, kad ji atsidurtų.

Mums rupi gerovė mainierių, mūs tautiečių atėjusių į šią šalį, ir dėl ko mums gali neru pėti? Ir mums skaudu matyti, kaip daugelis apsilaidžia, stato

pavojun savo padėjimą, rizikuoja ateitę spleizdami uniją, dabar vienatinę galybę, kuri gali jiems išrupinti atsakančias darbo valandas ir atsakančią mokestį, kuri pridaboja, kad jie būtų apsaugoti ir priverčia mainų savininkus laikyti darbininkus už neprigulmingus žmones, o ne už vergus. Jei ne unija, kaip jiems dabar būtų? Daugelis, knrie da neseniai yra šioj šalyj, nežino to. Bet mės esame čion pabuvē. Mės žinome, kaip pirmiaus mainieriai sunkiai dirbo ir vergavo vot prasimaitydami, kokias ilgas valandas jie dirbdavo ir kaip jų gyvastis budavo pavujuje.

Isz visur.

Suomijos (finų) žemiečių priimtas įstatymas „apie žodžio, susirinkimų ir sąjungų laisvę“, liko caro užtvirtintas. (Bet ant kaip ilgai?!)

Gardino gubernijoje, miestelyj Slonimo policija suėmė nekuri Graiver'ą, kurio vežime atrado nedidelę knygoms spausi mašina, 20 revolverių, į 400 patronų, 2 užtaisytas bombas, 4 durtuvus, 3 plieninius bizonus (nagaika-), 3 skardines bomboms dirbti ir keletą pakų sprogstančios medegos. Graiverą lydėjo du žydu, kuriuodu pamatę policiją, paspruko ir pasislėpė.

Maskvos miesto valdybos statistikos skyrius, gavo nuo valdžios pranešimą, kad perietų metų gruodžio mėnesyje per ginkluotąjį sukilimo metą, iš viso buvo užmušta 383 ypatos, t. y. tųjų tarpe buvo daugiau siai numirusių nuo zaisdų.

Rugsėjo 1 d. miestelyje Ems, Prusuose, 7-toj valandoj išryto, buvo lengvas žemės drebėjimas. Drebėjimas prasidėjo pietiniam miestelio šone ir traukėsi į šiaurę.

Penzos gubernijoje, Lomonovo apskrityje policija norėjo suimti buvusį valstybės Damos atstovą Vragovą. Žmonės nenorėjo jį išduoti ir todėl susirėmė su policija. Ispraunikas ir anstolis tame susirėmime likosi užmuštu. Keletas valstiečių kartu ir Vragovas pagalios tapo suimti.

Maroko šalyje, Afrikoj provincijojej Moador, eina revoliucija: vietiniai gyventojai kyla prieš Prancuzų valdžią, kuri ten višpatauja ant puslaidinių žmonių kaip barbaras. Dabar pakilo ypatingai dėlto, kad gubernatorius sauvaldiskai pareikalavęs, kad žydai gyvenanti Mogadore tuojaus išsineštų į Mellah, iš kur atvykę.

Atsakymai.

Liabrikui. Kel. su L. „persiskyrė be laimikio“, tai tiesa, bet iš tamistos straipsnio nieks neturės „laimikio“: nė visuomenė, nė rašytojai, nė teisiniamieji, kuriuos neišteisini. Dėlto netalpinam.

Administratiškiškas pardavimas stubos ir loto W. Wyoming, 13 ulyčios; bus parduota 6 d. Oct. 1906 11 adyna iš ryto.

P. E. Kizis administrator.

Susirinkimai.

Philadelphia, Pa. Vietinė L.S.P.A. kuopa parengė didelį viešą susirinkimą, 23 rugsėjo (nedelioje) Washington salėje, ant South ir 4-tos. Prasišės 2 po pietų. Bus prakalbos, dainos ir deklamacijos, kalbėtojai bus iš svetur: teipgi yra paskirtos 6-šios brangios dovanos, kurias kiekvienas įeinantis salėn turi progą įgyti. Įženga tiktai 10 centų. Visus užkviečiam. Pelnas revoliucijai ir „Kovos“ fondan.

Komitetas.

Apsvarstymui ir apkalbėjimui nekurių socializmo reikaluose dalykų, 6 kuopa L.S.P.A. parengė didelį susirinkimą su prakalbomis Allegheny, Pa. Kampas Franklin ir Beaver av. Enterprise National Bank. 23 rugsėjo 1906 m. Kviečia konoskaitlingiausia susirinkti, ypač socialistus. *Komitetas.*

Pirmutinis Balius!

Rengemas, Worcester'io Lietuvių Dainininkų, P. Vaičiūčio Choro. Atsibus 22 d. Rugsėjo (September), subatoj, prasišės 7 val. vakare, ant Beaver Hall, 9 Bartlett st. Įženga 25c. Bus pirmas lietuviškas balius, kokio dar niekad Worcesterj nebuvo: bus perstatymas atrališko pantomino, grajjs lietuviškas orkestras, dainuos choras lietuviškas dainas ir deklamacijas deklėmavos... Nuoširdžiai užprašom lietuvius ir lietuvaiteis, čianykščius ir iš apielinkės. *Komitetas.*

Aukos.

Revoliucijos reikalams.

New Britain, Ct. V. Masionis 50 c; J. Žaleduonis, J. Gilius, P. Masionis, J. Juškėlis, J. Dumblauckas, T. Petrukaitis, J. Urbanavičius po 25 c. Viso \$2,25.

Union City, Ct. Surinkta per šv. Petro drėtės mitingą. Prisiuntė Jonas Luckus \$3,00.

Edwardsville, Pa. Per Birutos B. varduves sumesta \$1,50.

Mount Carmel, Pa. per prakalbas rugs. 5d. surinkta \$7,85.

Brooklyn, N. Y. M. Baltrušaitis, O. Baltrušaitienė, K. Markšaitukas, M. Markšaitiūtė, Aldona ir V. Kriaučiūnas, J. Vaičiūniūnas, V. Duoba po 25 c; F. Markšaitis, M. Markšaitienė, M. Markšaitiūtė po 50 c. Smulkių aukų 10 c. Atsiųsta \$3,50.

Buso \$14,36

Viso labo \$32,46

Lietuviu tauta

senoveje ir szilandien.

Parašė J. Šliupas M. D.

TOMAS ANTRAS.

(Tęsa.)

pabėgti. 1524 m. Nogajaus Totoriai užmušė Machmet-Girėją, o jo sūnų Turkų sultonas numetė nuo chanystos, ir paskyrė chanauti Sead-Girėją, kurs per paslus pasiūlė Zygmantui taiką ir pagelbą prieš visus neprietelius, apart prieš Turkus. Tokiu budu apsergėti tapo rubežiai nuo užpuldinėjimų Totorių. Neuzilgo vienok Turkai su Uzdniestriniais Totoriais įpuolė į Podoliją. Sead-Girėjas atsisakė nuo chanystos ir pasišventė mokslui, prikaltintas per Graiką Sevitenos. Tad Totoriai Krimo, bado prispausti, po vada Islam-Girėjo užgulė ant Rusijos su 30.000 žmonių, jau 1525 m. Turkų sultonas paskyrė ant chano Safa-Girėją, buvusį Kazaniaus karalių. Tad Islam-Girėjas prašė Zygmanto, kad jam ir jojo žmonėms — 70.000 galvų — pavestų stepus Padnieprinius ant gyvenimo; bet Safa-Girėjas rado progą nugalaboti savo priešgyną.

1527 m. kunigaikštis Konstantas Ostrogiškis, tikras sūnus tėvynės, aplink save sutraukė ukėsus ir sudarė su jais susivienyjamą dėl gelbėjimo tėvynės; tarp jų buvo kunigaikštis Slucko Jurgis, kunigaikštis Theodoras Sanguška, Jurgis Radivilas, Jonas ir Aleksandras Čartoryskis, Kyjevos vaivada Andrius Nemyra, Čerkaso storasta Eustachas Daškevyčius, vadas kazokų. Koznas žadėjo savo lėšomis (kaštu) užlaikyti kareivius ginkluotus ir išlavintus karionėje, kurie turėjo stoti ant pašankimo liet. hetmono kunigaikščio Ostrogiškio. Ir neuzilgo buvo reikalas: Totoriai, susijungę su Turkais, po vada Ibrahim-pašos, 34.000 žmonių, įpuolė į Podoliją ir Pokuceę; hetmonas tad surinkęs susivienyjusius į Ostrogą, pasivijo neprietelius jau namon su grobiu grįžtančius, ir 24.000 paguldė ant kovavietės drauge su Ibrahim-paša; atvalnino 8.000 suminių iš nevalės ir neapskaitomą grobį atėmė.

1528 m. E. Daškevyčius, Čerkasų storasta, Przeclavas, storasta Lanckorokos, teip-gi storasta Chmielnickis su keliolika tukstančių kazokų įsigrudo į buveinę Totorių aplinkėje Očakovo, ir parsivarė namon 30.000 galvijų bei 500 arklių.

18 d. rugpjūčio 1533 m. pasimirė kunigaikštis Konstantas Ostrogiškis.

Kryžievių zokoną, nors užmirštas ir susilpnintas, vis dar nesiliovė gazdines Lietuvos ir Lenkijos. Magystrai norėjo atsikratyti nuo pareigų Toruniaus traktato. Įpėdinio Tieffen'o, Saksų žemiškas grovas Fridrikis, atsisakinėjo nusilenkt kaip Olbrachtui ir Aleksandrui, teip lyginai Zygmantui. Ano paveizdą pasekė teip gi putnus Albrechtas, sūnus karaliaus sesers Zofijos, kurs ketino atgaivinti seną zokono ženklumą. Nors prie Zygmanto jis liečinosi, tačiau tarybas darė prieš Lietuvą ir Lenkiją, su kuomi galėjo. Nebaudė tų, kurie apiplėšė Lietuvos pirklus ar užmušinėjo parubežyje žmones; ketino net prie progos antpulti ant Lietuvos, tik Žemaičiai jam rodėsi pavojingi esą užsikabinti. Prieš Zygmantą gi jis mokėjo išimeluoti. 1517 m. per paslą Ditrikį Schoenberg sutarė slapta sądorą Moskvoje su didžiu kniazium prieš Zygmantą: jeigu gautų ant mėnesio 60.000 rheiniškų aukėinų, jis an-

dėjo sudaryti 10.000 pėstininkų ir 2.000 raitelių, su kurių pagelba jis nuo Lenkijos atimsės prusiškas provincijas, ir po tam toliaus vajosias Lietuvą ar Lenkiją; karėje turi remti Maskolija arba ir zokonas rems Maskoliją. Prieš ratifikavojimą sądoros Karaliaučiuje didmistris velyjo, kad Maskolija tuojau sudėtų 625 pudų sidabro bent dėl pradėjimo veiklumo, ir dėl atlikimo to dalyko pasiuntė kitą paslą į Moskvą, Melkiorą Robenšteiną. Bet Moskva sidabro nedavė. Tuomi tarpu Vidžemio mistras senasai Plettenbergis juokėsi iš tų intrigų ir į jas neįsikišo, įkalbėdamas Albrechtui, kad velyk tegul jis viernai tarnauja savam vyresniam monarchui. Tas intrigas galiaus sustabdė paslas ciesoriaus Maksimilijono į Moskvą, mokytas ir iškalbus diplomatas. Nes ką gi zokonas galėjo daryti prieš valę ciesoriaus, savo globėjo?

1519 m. kad maskoliai buvo įsigriovę į Lietuvą, Vosylius rįžosi kryžievius patraukti ant savo pusės, ir pasiuntė sidabro vertėje 14.000 dukatų, Albrechtas dabar gręšė Gedanai, iš nejučių paėmė Braunsbergą Varmijoje, susilaukęs 10.000 samdytų kareivių iš Vokietijos. Zygmantas sušaukė seimą į Torunį, pavedė vadovystę kariumenės Mikolui Firlejui, Sandomieriaus vaivada, ir į pagelbą pasiuntė Lietuvius, po vada Gartenos storastos Jono Radivilo. Nesisekė Albrechtui perkelti karę į Lenkiją, nes veikiai pats neteko vieno miesto po kitam, ir vos Karaliaučių išgelbėjo, prašydamas mylistos Zygmanto, kurs nusileido ant sudėjimo ginklų ant 4 metų, bėgyje kurio laiko turėjo buti nutarta sątaika. Vokiečiai, užsiėmę reformacija, mažai terėmė Albrechtą.

Religiška Martino Liurerio reforma ėmė Prusuose platiniesi, ir zokoninkai ricieriai atsisakinėjo beklausyti bažnyčios. Albrechtas pats apsišaukė Prusų kunigaikščiu ir užsimanė vesti pačią. Zokonas nupuolė. Prusų kunigaikštystė tapo per Zygmantą pripažinta į tėvoniją Albrechtui, po sąlyga amžino leniškumo Lenkijai ir Lietuvai, ir tad Prusai priėmė sau už žemės ženklą — juodą arelį su litera S ant krutinės. Zygmantas paskyrė Albrechtui, per užtarimą Vengrų karaliaus Liudviko, pirmą vietą Lenkijos senate, ir Albrechtas sudėjo prisieką balandžio mėnesyje 1525 m. ant rinkos Krokovoje. — Vidžemyje dar zokonas užsilaikė daugiau kaip 30 metų.

Reformacijai kelias į Lietuvą negalėjo buti per daug sunkus. Husso mokslas, parneštas per Zygmantą Kaributį ir Lietuvius iš Čechijos, rusėjo dar šiur-tur. Imtynės Romos katalikų su stačiatikišiais aržino išpažintojus rytinės cerkvės; polemiką pradėjo, liepiant Vilniaus vyskupui Vaitiekui Tabarui, Jonas Sakranas iš Osviecimo savo knyguote: „*Elucidarius errorum ritus Ruthenici*“. Stambesniuose miestuose gyveno vokiški remestiniškai ir pirkliai, buvo teip-gi nemaža Škotų. Žemaitijoje daugiur dar klestėjo pagonystė. Lietuviški bajorai otriai gaudė viską, kas nauja buvo. Teip gi žydų tarpe buvo Karaimai ir Rabbinitai¹⁾.

1) „Pas mus žiaurėje, anais metais, pirmiausiai žydai padavė medegą dėl sektorystos. Maskolijos dėjos liudyjo, kad prie Ivano Vosylevyčiaus III, iš didžiojo Novgorodo, kur daugiausiai apšviestų žmonių buvo, ėmė platintiesi Maskolijoje, tarp krikščionių, tula žydų sekta. Nežinia, ar tai perėjo į Lietuvą ar ne, bet Lenkijoje buvo kas panėšaus, jeigu prisimename sudeginimą Krokovoje vienos moteriškės, gan apšviestos, Katarinos Melcherienės, nutartos žydiškume; teip pat Bielskis šneka apie vertimą į žydiškumą per tulus žydiškus fanatikus. Caras Ivanas IV aiškiai kaltino žydus už tą patį ir todėl uždraudė jiems įsigyti Maskoliją“. (Norbutas).

Prusams su Albrechtu priėmus liuterišką tikėjimą, nepo- ilgam į jų pėdas pasekė taipgi kardininkai Vidzėmio; Rygo- je jau 1522 m. pamokslininkavo Knoepken'as ir Tegetmeje- ris; Rėvalis perėjo į liuteronizmą 1524 m. 1524 ir 1526 m. randame kurpių Hoffmaną pasekėją Muenzerio pamokslinin- kaujant Tėrbatoje ir besivaidyjant su katalikais. Lietuvos pirkliai ne tik turėjo susinešimus su Ryga ir Karaliaučiumi, bet važinėjo į Lipską, Frankfurtą ir kitus miestus šiaurinės Vokietijos, kur jau reformacija buvo paplitusi. Ypačiai tarp vokiškų naujokų Lietuvoje naujas mokslas prisiimti pradėjo. Prieg tam Lietuvių ir Rusų bagotesniejie ponai mėgo važinė- tiesi po Europą, leido savo vaikus į vokiškas mokyklas, arba į savo namus kviesdavo mokintus vokiečius jau suliuterėju- sius. Radivilai, Chodkevyčiai, Gėbavyčiai, Kiškos, Sapiegos ir kiti mokėsi užrubežiuose. Raštai apie reformaciją po visą Lietuvą ir Rusiją platinosi, nežiurint į sargumą kunigijos. Prusų kunigaikštis Albrechtas ypačiai tarp Lietuvių ir Že- maičių stengėsi platinti reformaciją, ir jau nuo 1545 m. liepė liturgiškus raštus liuteronų išguldinėti į lietuvišką kalbą ir spausdinti, o po tam paskleisti po Žemaitiją ir Lietuvą. Taip išėjo tuomet Martino Montvydo liuteriškis kancijonolas. Prie naujai įsteigto universiteto Karaliaučiuje (1544 m.) jis įrengė alumnatą dėl 8 Lietuvių, besirengiančių į kunigus, ir pavedė katedrą theologijos Lietuviams, Stasiui Rapelagenui ir Abro- mui Kulvai.

Zygmantas Senis, kiek galėdamas, stabdė reformaciją. Dėl numalšymo maišto Gedanoje (1525 m.) jis pats į Prusus ištraukė. 15 vadovų maišto nusudyjo ant nukirsdinimo.

Net iš Moskvos ėjo reformacija į Lietuvą. Į Vytebską atkako trys monachai—Theodozius, Artemius ir Tamas, kurie peikė stambeldiškas apeigas, statuvus iš namų ir bažnyčių su- laužytas mėtė, kviesdami žmones šauktiesi prie dievo tiesiog per Kristų. Kad prietaringi žmonės juos išgujo, jie atėjo gilyn į Lietuvą. Theodozius veikiai pasimirė iš senatvės. Artemius kako pas Jurgį kunigaikštį Slucko ir Kopyliaus. Tamas gi pateko į Polocką, kur per keletą metų mokino ramiai, iki Ivanas Vosylevyčius, 1563 m. paėmęs miestą, įgrudo pamoks- lininką į upės aketį. Tačiau gyventojai parsitraukė vėliaus mokintojus tai iš Lietuvos, tai iš Lenkijos.

1544 m. apsigyveno Vilniuje did. kunigaikštis Zygmantas Augustas, iš mažens augęs antikatalikiškoje dvasėje, arty- mais kurio stovėjo žmonės, prielankūs reformacijai, taip jog tarnai ponų nesidrovėjo per langą paplavas išpilti ant kunigo, einančio su procesija. Zygmanto Augusto atšalimas dėl religi- jos suteikė drąsą apaštalam atvirai skelbti naują mokslą. Pirmu, rasi, tokiu apaštalu buvo daktaras theologijos Abro- mas Kulva, Lietuvys, kurs platino Liuterio mokslą Vilniuje. Parkeliavęs iš Vokietijos, kur mokinęsis buvo, jis įsteigė 1539 m. Vilniuje mokslinę, kurioje mokėsi 60 mokytinių, ir skel- bė svetui žinias apie Valdėsus Francijos, apie Wicklefitus Anglijos, Hussitus Čekijos, Liuteronus Vokietijos. Į kelis metus naujas mokslas ėmė platintis po visą Lietuvą. Persi- gandęs Vilniaus vyskupas Petras kunigaikštis Alšėniškis už- draudė jam mokinti jaunumėn; bet matyt tas uždraudimas nedaug ką gelbėjo, nes reikėjo kreiptiesi prie karaliaus Zyg- manto Senio, idant savo valdžia parėmtų kunigiją. Tad mo- narchas išdavė nusprendimą, kad Kulva turįs stoti prieš ku- nigų sudą, teisintis iš prasikaltimo ir pasiduoti kanoniškoms

baudoms, o jeigu nepaklausys, tegul stoja prieš urėdninkus civiliško teismo; o jeigu pabėgtų, tegul bus išguitiniu, ir jo turtai patekti turi iš dalies viešam yzdui, iš dalies vyskupui. Kulva, nelaukdamas nusprendimo vyskupo, pabėgo į Prusų kunigaikštystę, kur Albrechtas paskyrė jį profesoriumi phi- lologijos prie Karaliaučiaus universiteto. Galiausiai sugižo į tėvynę pas savo dar gyvą motiną ir ten pasimirė 1546 m.

Zygmantas Senis dar 1542 m. savo dekretu Vilniuje pa- vėlyjo liet. vyskupams prižiūrėti darbus atpuolėlių nuo tikė- jimo, pagal kanonus, persergėti eretikus ir bausti juos pagal dvasiškas tiesas; užvezdino bažnytinę cenzurą, pavėlyjo kuni- gams daryti kratas privatiškuose namuose. Negana to; įstaty- mą, 1541 m. išduotą dėl Lenkijos, jog kas užsikrėtė eretikys- te, neteks šlėktystės, paplatino ir ant Lietuvos, ir uždraudė parsitraukti mokintojus iš Vokietijos, o jaunuomenei eiti į universitetus bei mokslaines vokiškas.

Tačiau toks sragumas nedaug užkenkė Lietuvoje, nes eretikai turėjo globėją ypatoje karalaičio Zygmanto Augusto, o vyskupai be pagėbos valdžios neįstengė savo gale įgyven- dinti nusprendimus monarcho. Iš karalaičio dvaro plito reli- giškos naujienos be trukdymo; iš jo knygyno, Vilniuje ėjo per rankų rankas veikalai Liuterio, Melanchthovo, Bucerio, Kalvino ir kitų; o jo pamokslininkai Jonas Kozminčikas ir Raulas Diskordia iš Prašničiaus balsiai žmonėms skelbė mok- slą Liuterio, Kalvino ir kitų. Negelbėjo pavarymas nuo alto- riaus ir ambonos „paklydusių“ karališkų pamokslininkų. Zygmantas Augustas pridengė juos savo svarba, o mirus Zyg- mantui Seniui vartai dėl reformacijos buvo atkili į Lietuvą.

Į Lietuvą pradėjo taipgi plaukti Lenkų šlėkta, ir drau- ge su sulenkinta kunigija prisidėjo prie platinimo kalbos ir papratimų lenkiškų. Lietuviškiejie įstasymai buvo kieti ir aš- trūs dėl žmonijos, dėl biednos liaudies, įlaidus dėl šlėktos, o labai draugini dėl magnatų, galiunų. Zygmantas liepė di- džiam liet. kancleriui, Martinui Goztantui, dėl Lietuvos ir Rusijos surašyti civiliškus bei kriminališkus įstatymus, kurs rankius vadinamas yra Lietuviškuoju Statutu (1529 m.). Pa- gal tą Statutą tiktai ponai dalyvauja įstatymdavystėje, seime. Šlėktai esti pripažinta civiliškoji valnybė, bet polytiškas jos ženklumas beveik nėra jokis. Liaudis artojų jau buvo spau- dziamą per viešpataujančiąją luomą. Liet. Statutas (p. III. art. II, § 2) pavėlyje ponams sudyti net galvažudiškus prasi- zengimus jų tarnų (nors jie būtų šlėktiškos kilmės), išskyrus bylas, besirišnėias su nuotrota garbės ir užlaikant valną ape- liaciją į vyriausiąjį teismą,—nors Lenkijoje bajoras niekadus nepateko po patrimoniališka jurisdikcija. Statutas antras ir trečias laipsniškai, po įtekme lenkiškų ir vakarinių nuomo- nių, susiaurina, ir galiausiai panaikina nevalę ir kabalą Rusijo- je (Maskolijoje galutinai ją panaikino tik 1833 m.), užtrina skirtumus tarp įvairių menčių priegulmingųjų žmonių, pa- traukdami juos po viena kategorija—pavaldinių (padonų), tė- voniškių, žmonių „ciahlych“. Laipsniškai Lietuvoje dingo dvariniai šeimynykščiai, kurius įstatymai pavėlyjo pardavinė- ti ir tt. Unija užlaikė Lietuvių įstatymdavystę pilningai, kai- po civilišką tiesą. Statutas trečias buvo veikmėje iki 1840 m.; iki tam metui išsilaike senoji teismų organizacija. Valniejie žmonės (anot Statuto „volnyje ludī jeho kor. m.“) išsilaike iki

(Toliau bus)

